

Era enei Rahui e tata ana ki te 263,000 eka, e whakaarohia e koe, e Te Kawana, he nui rawa. Ki te tirohia te utu mo enei eka era i whakahokia, ki te mea i pono i rite nga ki hoatu ki te tangata Maori, katahi ano ka kitea. I ki atu maua ki te Komihana Hiwari, te Komihana o nga Whenua o te Karauna, te Tumuaki Kai-ruri me te Apiha mabi Whenua i Patea, kia huihui, a kia ata kimiha e ratou te utu o ia Rahui. Kua mahia tenei (a i runga i to maua titiro, mohio), whakaae ana maua ki ta ratou mahi. Koia tenei ka tukua atu nei e maua ki a koe, e Te Kawana.

	£	£
1. Tuhituhinga 1 o nga Tuhituhinga e Apiti nei B. Nama 8	11,452	
2 pena "	20,800	
3 pena	67,100	
4 pena ..	84,600	
5 pena ..	35,340	
6 pena	32,010	
7 pena	6,253	
8 pena ...	3,500	
		261,055
2. Whakataunga kia whakaritea:—		
Ngatirahiri Poraka	30,000	
Onaero Poraka ..	12,000	
Otaraoa.	1,500	
Patua Maunga	2,200	
		45,700
3. Nga whakataunga a te Kooti a te Kawanatanga kahore ano i whakaritea 50,000		47,000
4. Poraka whakahoki ki te hapu Hangatahua awa Poraka (Ngamahanga) 35,500		
Opunake Poraka (Matakatea)	70,000	
		105,500
5. Rahui i nga Poraka i tukua takoha ranei		3,780
6. Rahui kia whakaritea i runga i te kupu hoatu Rahui a Hone Pihama i Oeo	9,000	
Mo tana hapu i waenga o Oeo me Ouri	9,000	
Rahui a Manaia i te Mania ..	12,000	
		30,000
7. Waimate Mania,—		
Ngakinga i te Takutai o te Mania me nga Rahui		115,000
		£601,035
Me hui mai ki te mea ka whakaaetia ta maua i mea ai mo nga tangata o		
Parihaka		37,500
		£638,535
Utu o nga Rahui i ata rapua		

Ki te mea ka tirohia ko nga tangata ma ratou tenei whenua nui, utu nui, kahore i pahika atu i te 3,000, a e ki ana te Komihana Hiwari kua iti haere inaianei; ki te mea i whakaritea e te Karauna timata mai i 1865, ona kupu mo te hoatu, era i tau tetahi taonga nui mo nga Hapu, a e kore hoki e iti inaianei ki te mea ka whakaae te Paremete kia whakaritea inaianei. E tika ana te kupu a te Minita Maori i tona ki i te tau kua hori ake nei, era e waiho nga tangata o Taranaki i runga i enei Rahui hei tino tangata whai taonga o te koroni.

(3.) *Te Rahui o Waimate Mania.*

I to maua korero tuatahi, i ki maua era maua e whakatakoto ki to aroaro, e Te Kawana, o maua whakaaro, ko te 25,000 eka i kiia e te Kawanatanga o Ta Hori Kerei te mea tika. Ko te nui o te whenua i riro i te rau o te patu i te taha ki te Tonga o Waingongoro i kiia i 1873 (e tetahi whakaatu) a Kanara Hone (St. John), e tata ana ki te 295,000 eka: a o roto o tenei e tata ana ki te 44,000 eka kua rahuitia, kotahi te Poraka he Rahui e tata ana ki te 27,000 eka. Ko te whenua katoa i riro i te rau o te patu i Waikato, i kiia e taua whakaatu 1,193,000 eka: a o roto o enei 181,516 eka i whakahokia ki nga tangata whakahoa mai a, 119,705 eka i rahuitia mo etahi atu, a hui katoa te whenua i rahuitia i tata ki te 301,000 eka. I Tauranga, ko te whenua i riro i te rau o te patu e 50,000 eka i kiia, o roto i tena, 8,000 eka i riro i te rahui i te whakatau. I te Pei o Pereti (Bay of Plenty), ko nga whenua katoa i riro i te rau o te patu e 440,000 eka, o roto o tenei 96,261 eka i hoatu hei utu ki nga tangata whakahoa mai, 104,952 eka i whakaritea ma te hoariri hoki mai, 87,000 ma te Arawa, a e 40,000 i whakarere. Ko nga whenua katoa i riro i te rau a te patu, e ai ta te pukapuka e tirohia nei e maua e 2,828,000 eka, a o roto o tenei, 793,738 i whakahokia ki nga tangata Maori. Ko nga Poraka e rua i whakahokia ki a Matakatea, ki a Ngamahanga, i tae ki te 62,000 eka. I Waitara, e rua nga Poraka tino utu nui, hui katoa, i tata ki te 28,000 eka, kua whakahokia ki etahi Hapu ouou. A, i runga i ta maua ki, kia rahuitia te 25,000 eka o roto o te 146,000 eka (a ko te whenua katoa tenei o waenganui o nga awa o Waingongoro me Oeo, a o taua whenua i ki maua i ta maua korero tuatahi 120,000 eka pai), kahore te Kawanatanga a Ta Hori Herei i te whakanui rawa i te Rahui ma nga tangata o te Mania. A ka tukua atu e maua ki a koe, e Te Kawana, tetahi mapi iti, a i runga i tona whakaatu i te maha, i te wa o nga kainga Maori o waho o te Ngaherehere mo nga maero pahika atu i te rua tekau, i ko atu o te awa o Waingongoro, e marama ana, kahore e tika kia nui te whakaiti ake, ki te mea me whakarite nga kupu hoatu o nga Kawanatanga tuku iho. Heoi ano te mea i rere ke o ta maua kupu whakarite, ko to Te Hiana, ko tana, me whakahoki te whenua o tua, timata i Waingongoro haere ki Wahamoko, a tae ki te Maunga, na ko ta maua raina o uta e whakarite ana i te Rahui ki nga eka 25,000, me te mahue atu o tetahi whenua nui, whenua pai i tua hei nohoanga tangata.